

BESLUT
2017-04-24

Klagande

NN

Ställföreträdare
God man

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 2 februari 2017

Saken

Extra tillägg

Nämndens beslut

Nämnden avslår överklagandet.

Nämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om extra tillägg för läsåret 2016/2017 och uppgav att hans mamma är avliden och att hans pappa har flyttat till Tunisien samt att han bor i ett jourfamiljehem. Han bifogade ett intyg från socialförvaltningen om att han får efterlevandepension från Pensionsmyndigheten och att socialförvaltningen inte har någon uppgift om inkomsten gällande hans pappa och eventuell styvförälder. NN bifogade även ett registerutdrag om ställföreträdarskap där det framgår att han har en god man enligt föräldrabalken.

CSN avslog, efter begäran om komplettering, ansökan med motiveringen att styrkta uppgifter om pappans och styvföräldrarnas inkomst och förmögenhet saknades.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. Hans pappa är visserligen inte registrerad som utflyttad från Sverige, men pappan är bosatt utomlands med sin hustru. Det är inte möjligt att få deras inkomstuppgifter. Socialtjänsten har kännedom om situationen och därför är han omhändertagen och placerad på ett boende.

CSN överlämnade ärendet och upplyste om att CSN inte funnit skäl att ändra beslutet.

NN kompletterade sitt ärende med ett intyg utfärdat av en socialsekreterare. Av intyget framgår bl.a. följande. NN:s pappa är ensam vårdnadshavare, eftersom NN:s mamma har avlidit i Irak. NN har bott med sin pappa i Sverige sedan han år 2013 kom till Sverige. Pappan lämnade landet i maj 2016 för att permanent bosätta sig i Tunisien och avser inte att återvända till landet, vilket gör att NN inte har någon vårdnadshavare eller förmyndare som försörjer honom. Pappan har av sagt sig ansvaret för sin son och har lämnat över ansvaret till socialtjänsten. Socialtjänsten har svårigheter att få kontakt med pappan och han har inte samarbetat kring att skriva under blanketter som åligger en vårdnadshavare. NN är placerad på HVB-hem inom socialtjänstens försorg som även ansvarar för NN:s försörjning för närvarande.

CSN inkom, efter begäran från Överklagandenämnden, med ett yttrande. Av yttrandet framgår att CSN anser att överklagandet ska avslås. Av yttrandet framgår följande.

Av intyg från socialsekreterare vid Individ och familjeomsorgen, daterat den 24 mars 2017, framgår att NN varit bosatt tillsammans med sin pappa sedan han kom till Sverige 2013. I maj 2016 lämnade pappan Sverige för att permanent bosätta sig i Tunisien tillsammans med sin fru. Pappan har av sagt sig ansvaret för sin son och lämnat över det till socialtjänsten. Socialtjänsten har svårigheter att få kontakt med pappan, vilken inte samarbetat kring att skriva under blanketter som åligger en vårdnadshavare. NN är placerad på HVB-hem och socialnämnden står för hans försörjning. Av uppgifter i folkbokföringsregistret framgår att ensam vårdnadshavare för NN är fadern. Pappan är folkbokförd i Sverige. NN har en god man enligt 11 kap. 1 § föräldrabalken sedan november 2016.

I det ekonomiska underlaget, vid bedömning av rätt till extra tillägg, ska vårdnadshavarnas inkomster och förmögenhet ingå. Endast om det föreligger synnerliga skäl kan CSN bortse från föräldrarnas inkomster. Kravet på synnerliga skäl innebär att tillämpningen av undantaget ska ske restriktivt. Ärenden av det aktuella slaget, när vårdnadshavare lämnat Sverige och befinner sig utomlands och inte tar försörjningsansvar för sina barn i Sverige, förekommer allt oftare och kommer sannolikt att öka även framledes. Detta skulle kunna ha betydelse för bedömningen av vilket utrymme som finns för att tillämpa regeln om synnerliga skäl.

ÖKS praxis gällande synnerliga skäl att kunna bortse från föräldrars inkomst har tidigare varit väldigt restriktiv. Endast om det förelegat våld eller hot om våld från vårdnadshavare eller när det varit uppenbart att vårdnadshavaren aldrig kommer att kunna delta i vårdnaden eller kunna bidra till barnets försörjning har synnerliga skäl ansetts föreligga. På senare tid har dock ÖKS öppnat upp för att det föreligger synnerliga skäl i fler situationer än de ovan givna. I ett sentida beslut (ÖKS dnr 2016-01498) ansåg ÖKS att synnerliga skäl förelåg när den studerande hade varit familjehemsplacerad sedan fem års ålder och inte haft någon kontakt med eller fått något stöd till sin försörjning från mamman sedan dess. Av beslutet framgick att den studerande uppbar försörjningsstöd och hade beviljats eget boende av socialnämnden. I ett annat beslut (ÖKS dnr 2017-00409) fann ÖKS att synnerliga skäl förelåg när den studerandes vårdnads-

havare inte bidrog till den studerandes försörjning och socialnämnden hade övertagit försörjningsansvaret och även beviljat den studerande eget boende. I båda dessa ärenden var de studerande myndiga vid tiden för ansökan om extra tillägg.

I det aktuella ärendet är visserligen klarlagt att CSN har försökt att få in inkomstuppgifter från NN:s pappa och dennes fru, men utan resultat, att pappan är ensam vårdnadshavare, att NN inte får något stöd till sin försörjning från sin vårdnadshavare och att han får sina behov tillgodosedda genom bistånd från socialnämnden. Detta är sådana omständigheter som kan tyda på att det finns anledning att ifrågasätta om förälders inkomst och förmögenhet ska beaktas vid prövningen av extra tillägg.

NN är dock omyndig och hans pappa är vårdnadshavare. Pappan har en lagstadgad försörjningsplikt för NN och är skyldig att bidra till kommunens kostnader för vården i ett annat hem än det egna fram till att NN fyller 18 år. Då NN är omyndig anser CSN att omständigheterna att pappan har flyttat utomlands, att pappan inte bidrar till sonens försörjning och att NN får sina behov tillgodosedda via socialtjänsten inte utgör synnerliga skäl för att bortse från pappans inkomster och förmögenhet. Att bortse från en vårdnadshavares inkomster i ärenden som detta skulle dessutom kunna få följdverkningar om vårdnadshavaren är eller blir betalningsmottagare av studiehjälpen. När den studerande är omyndig skulle situationen kunna uppstå att den studerande får extra tillägg utan att hänsyn tagits till föräldrarnas inkomst samtidigt som det ändå är föräldrarna som kan komma att ta emot utbetalningen. Även mot denna bakgrund vore det inte rimligt att, i fall som detta, bortse från vårdnadshavares inkomst när den studerande är under 18 år.

Därutöver har pappan, i jämförelse med de nämnda ärendena ovan, varit frånvarande under en förhållandevis kort tid, sedan 2016, och han är inte registrerad som utvandrad i folkbokföringsregistret. Dessutom verkar det förekomma någon form av kontakt med pappan. Därtill är boendet som socialnämnden beviljat NN inte ett sådant boende som socialnämnden beviljat i nämnda ärenden och som ÖKS där tagit hänsyn till. Mot bakgrund av ovanstående anser CSN att överklagandet ska avslås.

NN har lämnat bland annat följande synpunkter på CSN:s yttrande. Den situation som han befinner sig i – att hans vårdnadshavare lämnar Sverige och inte tar ansvar för sitt minderåriga barn – anses vara speciella omständigheter och innebär att CSN kan bevilja extra tillägg. Att det förekommer allt oftare, att vårdnadshavare lämnar Sverige och överläter ansvaret till svenska myndigheter, kan inte läggas honom till last. Risken att hans far skulle kunna ta emot sonens studiehjälp är sedan några månader eliminerad då CSN ändrat betalningsmottagare. Han är under 18 år, men har genom socialtjänsten flyttat till ett eget boende. Att han eventuellt har någon form av kontakt med sin pappa betyder långt ifrån att han plötsligt kan räkna med ekonomiskt stöd från honom.

Enligt tillgängliga uppgifter är pappan ensam vårdnadshavare och sedan 17 juli 2010 omgift.

Författningsbestämmelser

Enligt 2 kap. 9 § studiestödsförordningen (2000:655) lämnas extra tillägg enligt följande tabell.

<i>Ekonomiskt underlag</i>	<i>Belopp per månad</i>
Mindre än 85 000 kronor	855 kronor
85 000-104 999 kronor	570 kronor
105 000-124 999 kronor	285 kronor

Av 2 kap. 10 § studiestödsförordningen framgår följande. Det ekonomiska underlaget utgörs av summan av

1. den studerandes och hans eller hennes föräldrars beräknade inkomster, och
2. en femtedel av den del av den studerandes och föräldrarnas sammanlagda förmögenhet som överstiger 75 000 kronor.

För en studerande som är gift beräknas det ekonomiska underlaget utan hänsyn till föräldrarnas inkomst och förmögenhet.

Om det finns synnerliga skäl, får det ekonomiska underlaget beräknas utan hänsyn till föräldrarnas inkomst och förmögenhet.

Enligt 2 kap. 12 § studiestödsförordningen avses med föräldrar

1. en förälder som har vårdnaden eller, i fråga om en studerande som har fyllt 18 år, senast haft vårdnaden om den studerande, och
2. en förälder som är sambo med en sådan vårdnadshavare.

Med föräldrar jämställs, enligt samma bestämmelse, den som är gift med sådan förälder till den studerande som ensam har eller, i fråga om studerande som fyllt 18 år, senast ensam har haft vårdnaden om den studerande.

Nämndens bedömning

Rätten till extra tillägg prövas, enligt huvudregeln, mot den studerandes och dennes föräldrars ekonomiska underlag. Om det finns synnerliga skäl får dock det ekonomiska underlaget beräknas utan hänsyn till föräldrarnas inkomst. Det åligger den som söker om extra tillägg att lämna behövliga uppgifter om inkomst och förmögenhet. Nämnden konstaterar att NN:s pappas och styvförälders ekonomiska underlag inte har styrkts på det sätt som krävs för att extra tillägg ska kunna medges. Som CSN har anfört har en vårdnadshavare en lagstadgad försörjningsplikt för sitt barn, i vart fall, tills barnet fyller 18 år. Den omständigheten att NN:s pappa har valt att flytta utomlands, att inte medverka i utredningen och, såvitt framkommit, heller inte bidrar till sin sons försörjning, utgör – enligt nämndens mening – inte sådana synnerliga skäl som krävs för att bortse från pappans och styvföräldrarnas inkomst och förmögenhet. Det har heller inte i övrigt framkommit sådana synnerliga skäl. Överklagandet ska därför avslås.

Hans Göran Åhgren

Helena Engelholm

Beslut har fattats av Charlotte Waas, ordförande, Hans Göran Åhgren, direktör, samt ledamöterna Christer Bergqvist, Miranda Cox, Eva Gullfeldt, Mikael Herjevik och Kristina Salenstedt Linder

Föredragande: Helena Engelholm

Kopia till CSN

Miranda Cox är av skiljaktig mening och anför att hon anser att omständigheterna, sammantagna, är sådana att det föreligger synnerliga skäl att bortse från pappans och styvförälderns inkomst, varför överklagandet, enligt hennes mening ska bifallas.